

SZÓ- ÉS SZÓLÁSMAGYARÁZATOK

Emhákázik. E szavunk nyelvünk legefemerebb igéi közé tartozik, de mivel irodalmi művekben is fel-felbukkan, érdemes röviden megemlékezni róla. Szentkuthy Miklós egy, apja (Pfisterer Lajos) halála évében (1953) játszódo kisregényében használja ezt az igét, amikor egy rátermett kalauznő így ordít rá az ügyetlen kémiantanárra: „Na ne mókázzunk itt, *emhákázzon* az angolkórosok szakszervezetében — nekünk dolgozni kell!” (Angyali Gigi! Bp., Magvető, 1966. 278). A részlet külön érdekessége a paronomázia (annomináció) a *mókázik* és *emhákázik* között. Az MHK, azaz a „Munkára Harcra Kész” mozgalom a leventéhez hasonlóan a polgári társadalom militarizálásának eszköze volt. Maga Rákosi Mátyás hirdette meg az MHK-t 1949, a próbaév áprilisában, s a Munkára, Harcra Kész Sportmozgalomnak hamarosan lett Központi Irányító Bizottsá-

ga is, mely kiadta „Az MHK-próbák vezérfonala” című füzetet, ebben pedig Marosán György, az MDP főtitkárhelyettese fogalmazta meg az irányelveket. Az útmutató szerint „a sportmozgalomnak résztvevője lehet 10 éves korától minden becsületes demokratikus gondolkodású férfi és nő”. Az úgynevezett MHK-próbákon 1951 és 1954 között évente 320—350 ezren vettek részt. A mozgalmat többek között megörökítette a „Civil a pályán” című 1951-es filmvígjátékban Latabár Kálmán is. Később Csurka István írásaiban is megjelenik az *emhákázik* kifejezés, egy szintén az 1950-es évek elején játszódó elbeszélésben, szintén mulatságos kontextusban, s itt az író meg is magyarázza: „A Munkára Harcra Kész nevezetű korabeli sportmozgalom rövidítése a köznyelvben” (Vasárnapi menü. Bp., Magvető, 1989. 232).

KICSI SÁNDOR ANDRÁS